

การควบคุมขยะไอที่ด้วยกฎหมาย

นายคมน์พิสิฐ พุฒิเฟือก

ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์มากขึ้น ในทางกลับกันก็มีผลเสียตามมาเกี่ยวกับปริมาณ“ขยะอิเล็กทรอนิกส์” ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อม เนื่องจากขยะอิเล็กทรอนิกส์มีส่วนประกอบที่เป็นสารโลหะหนักแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นลิเทียม โครเมียม สารปรอท สารตะกั่ว ซึ่งสารเหล่านี้เป็นสารก่อมะเร็ง เป็นอันตรายอย่างมากต่อสุขภาพของผู้ที่ได้สัมผัสทั้งทางตรงและทางอ้อม ยกตัวอย่างเช่น ถ่านไฟฉาย เมื่อทิ้งไว้นานจะเห็นว่ามีของเหลวเยิ้มออกมานั่นคือ สารตะกั่ว หากไปสัมผัสทางผิวหนังก็จะไปสะสมในร่างกาย เนื้อเยื่อ ไขมัน กระดูก มีผลต่อระบบประสาททำให้กล้ามเนื้ออ่อนแรง นำไปสู่การเป็นโรคมะเร็งและส่งผลให้ทารกพิการตั้งแต่กำเนิดได้ ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งรวมไปถึงการออกกฎหมายควบคุมและบังคับใช้อย่างจริงจัง กับผู้ที่ประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เพื่อป้องกันปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ในอนาคต ประเทศญี่ปุ่นถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีการออกกฎหมายและมีการใช้บังคับกันอย่างจริงจัง โดยมีการลงโทษปรับแก่ผู้ที่ไม่มีการแยกขยะประเภทนี้(ขยะอิเล็กทรอนิกส์)ก่อนทิ้ง ต่างกับประเทศไทยที่นอกจากจะไม่มีข้อกำหนดมาตรการทางกฎหมายใดเข้ามาควบคุมขยะอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะแล้ว คนในสังคมเองก็ได้ให้ความสำคัญในการคัดแยกขยะก่อนทิ้งเท่าที่ควร แม้จะมีการรณรงค์ให้ปฏิบัติเพียงใดก็ตาม

ขณะนี้ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเรื่องขยะอิเล็กทรอนิกส์จากความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น โดยพบว่าปริมาณขยะไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในสิ้นปี ๒๕๕๖ สูงถึง ๒๐.๘๘ ล้านเครื่อง คาดการณ์ว่าในปี ๒๕๕๗ จะมีปริมาณขยะอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มเป็น ๒๒.๐๘ ล้านเครื่อง ก่อนจะเพิ่มเป็น ๒๓.๒๓ และ ๒๔.๓๑ ล้านเครื่อง ในปี ๒๕๕๘ และ ๒๕๕๙ ตามลำดับ ขยะหลักๆยังคงเป็นโทรศัพท์ ๑๐.๙๐ ล้านเครื่อง จากสภาพการณ์ดังกล่าว กรมโรงงานอุตสาหกรรมจึงได้หารือร่วมกับกรมควบคุมมลพิษ เพื่อผลักดันให้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาบังคับใช้ โดยก่อนที่จะมีกฎหมายออกมาใช้บังคับจะต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะให้ประชาชนทราบและให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ จัดหาพื้นที่ที่เหมาะสม พร้อมทั้งมีมาตรการควบคุมแหล่งรับซื้อซากอิเล็กทรอนิกส์เพื่อกำจัดที่มีคุณภาพมาตรฐาน ซึ่งกฎหมายที่ถูกผลักดันนี้ยังมีหลักการที่สำคัญ คือให้บริษัทที่ผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ก็ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกำจัดด้วย เช่นในต่างประเทศที่บริษัทผู้ผลิตจะกำหนดจุดรับซื้อซากอิเล็กทรอนิกส์คืนแต่ในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดคือ โรงงานผู้รับกำจัดขยะอันตราย รวมถึงการนำขยะมาคัดแยกเพื่อส่งต่อไปรีไซเคิลทั้งในและต่างประเทศมีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับปริมาณขยะอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นการผลักดันให้มีการตั้งโรงงานกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การกำจัดขยะมีคุณภาพและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

“ขยะอิเล็กทรอนิกส์” ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มีความหมายเดียวกับ “มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน” อันเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ ในการแก้ไขปัญหาด้าน อนามัย สิ่งแวดล้อม ตลอดจนวิธีการ มาตรการในการควบคุมและกำกับดูแลมลพิษหรือของเสียที่เกิดขึ้นให้อยู่ใน ภาวะไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพกับประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น ตามหลักการ กระจายอำนาจให้ราชการส่วนท้องถิ่น ที่จะดำเนินการบริหารจัดการให้เป็นไปตามความเหมาะสมของ ประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง และมีอำนาจออกข้อบัญญัติ กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการเพื่อควบคุม การจัดการเกี่ยวกับมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ หากมีการฝ่าฝืนข้อบัญญัติของ ท้องถิ่นก็มีมาตรการการลงโทษ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ เช่น กรณี ประชาชนทั่วไปนำมูลฝอย ที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ไปทิ้งในที่หรือทางสาธารณะ นอกจากในส่วนที่ ราชการส่วนท้องถิ่นจัดหาไว้ มีระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือกรณีผู้ประกอบ กิจการที่ได้รับ ใบอนุญาตในการเก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติ ท้องถิ่น มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น อย่างไรก็ตามกรม อนามัย ได้มีการเร่งรัดการออกกฎกระทรวงในเรื่องการดำเนินการร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเรื่องการจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการมูลฝอยที่เป็นพิษหรือ อันตรายจากชุมชน เพื่อบังคับใช้กฎหมายเป็นการทั่วไปทุกพื้นที่ในการป้องกันและควบคุมอันตรายต่อ สุขภาพของประชาชนดังกล่าว และเป็นแนวทางในการออกข้อบัญญัติของราชการส่วนท้องถิ่นให้มีความ ครอบคลุมสอดคล้องกับหน่วยงานราชการส่วนกลาง ถูกต้องตามขั้นตอนที่จะนำไปใช้บังคับต่อไป

จะเห็นได้ว่าปัญหา “ขยะอิเล็กทรอนิกส์” ที่มีอยู่ในขณะนี้ต้องรีบเร่งหาทางแก้ไข ก่อนที่ตลาดไอที จะขยายตัวมากขึ้นเมื่อก้าวเข้าสู่ประชาคม “อาเซียน” ดังนั้น หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชนจึงต้องร่วมมือ ร่วมใจช่วยกันแบบบูรณาการ ในการให้ความรู้อย่างจริงจังแก่ประชาชนเกี่ยวกับการแยกขยะก่อนทิ้ง รวมทั้ง การกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ ก็ต้องมีการตั้งหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี และมีกฎหมายที่ออกมาเพื่อควบคุมขยะอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะและ ที่สำคัญที่สุดคือการให้ความร่วมมือ ของภาคประชาชนที่จะต้องช่วยกัน ป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อการมีสุขอนามัยที่ดีของทุกคน ในประเทศ

.....